

SZEMLE

Lexikon des gesamten Buchwesens. Zweite, völlig neu bearbeitete und erweiterte Auflage. Stuttgart 1985, Anton Hiersemann.

A könyvvel kapcsolatos ismereteknek lexikon formában történő összefoglalása terén fél évszázaddal ezelőtt úttörő jelentőségű volt a Hiersemann-cég vállalkozása, amikor a *Lexikon des gesamten Buchwesens* (LGB) három kötetben közreadta. E kiadvány az évtizedek múltával egyrészt maradéktalanul elkelt, másrészt adatai részben megöregedtek. 1952 és 1956 között *Lexikon des Buchwesens* címen ugyan jelent meg egy szűkebb válogatás, amely koncepciójában más volt és kevésbé igényes.

Ilyen előzmények után vállalta a most stuttgarteri Hiersemann-cég az eredeti LGB új, teljesen átdolgozott és bővített, második kiadásnak közreadását. Céljuk a könyv előállításával, terjesztésével és befogadásával kapcsolatos mai ismeretanyagunk igényes és korszerű összefoglalása. Az elsővel szemben a második kiadás (LGB²) immár felöleli az informatika és dokumentáció területét is, sőt az érintkező részek kapcsán részben a levéltárügyre, kronológiára, diplomatikára és a periodikákra vonatkozó ismeretekre is kiterjed. Ennek tudható be, hogy az első kiadás kereken 12000 címszava immár 16000-re nőtt, jóllehet egyes területeken (pl. a városok szerinti összefoglalás, a nyomdászati szakkifejezések) erősen csökkentette igényességét az új kiadás. A korábbi címszavaknak mintegy nyolcad része így kimaradt, ami azt jelenti, hogy az új címszavak száma várhatólag mintegy 5500 lesz, míg a régiekből kb. 10500 fog maradni. Ez több mint ötvenszázalékos, vagyis igen jelentős bővítést jelent.

A régi címszavak is rendre átdolgozásra kerültek, különösen ami a megadott szakirodalmat illeti. Mind ebben, mind az újjak megírásában mintegy 400 munkatárs segíti a kiadót, ami az ötszöröse az első kiadásban résztvettekének. A mostani gárda már szélesebb nemzetközi össze-

fogásra utal, akik között magyarok is szerepelnek. A korábbival szemben most már képek is segítik az ismeretek közlését.

A nagyléptékű vállalkozás egyenként 80–80 lapból álló füzetekben lát folyamatosan napvilágot, amelyből évente három-négy megjelenésére lehet számítani. A majd összesen öt vaskos kötetből álló új lexikon közreadása tehát több mint egy évtized múltán fog befejeződni. 1985-ben az első füzet (A—Ammann) látott napvilágot, amíg a következő esztendő három füzete immár a „Bernhard” címszóig jutott el. E mostani ismeretét írójának eddig csak az első két füzet áll rendelkezésére, amely az „Athos” címszóval zárul.

Átlapozva az első 160 lapot, ezeken magyar vonatkozásokra is lehet találni. Önálló címszó eddig csupán „Apponyi, Alexander Graf” (I. 116–117.). Az „Aesop” cikkben a nyomtatott Ezópus-kiadások sorában a cikk magyar származású szerzője (Lenkey Zsuzsa) megemlíti egy-egy cseh és magyar kiadást is. Sajnos ez utóbbiba hiba csúszott: „Klausenburg (Cluj) Georg Hoffreff [így!] 1553”. Magyarul Ezópus először — Pesti Gábor fordításában — a bécsi Singrenius-nyomdában látott nyomtatásban napvilágot (RMNy 17). A megadott 1553. esztendőben a kolozsvári nyomdát nem Hoffgreff, hanem Heltai vezette, de akkor ott a nagy görög mesemondó írása nem jelent meg, hanem 1566-ban éppen Heltai Gáspár fordításában (RMNy 219). De találni magyar vonatkozást az „Admonter Riesenbibel” címszó alatt is, hiszen ezt a kimagasló értékű bibliakódexet a 13. században a csatári Sz. Péterről elnevezett kolostorban őrizték. A 15. század elején már a nevet adó Admontban, ahonnan 1937-ben került a bécsi Nationalbibliothekba. A gazdag irodalom közlése során, a magyar nyelvű *Az Admonti Biblia* (Bp. 1972) c. mű szerzőjének neve „Tünde Wehli” formában szerepel, ami arra utal, hogy a lexikon német szerkesztői nem tudták eldönteni, hogy melyik az utó- és melyik a családnév. A keresztnevet ugyanis következetesen a kezdőbetűjére

rövidítik, ahogy ez ugyanott Mezey László 1981. évi német nyelvű cikke kapcsán is történt.

Az első füzet burkolójára nyomtatott ideiglenes előszó előre is kéri a hasznosítható észrevételeknek a szerkesztősséggel történő közlésére az olvasókat. Jogos ez az önkritikus magatartás, hiszen ilyen rendkívül széles területekről és ráadásul sokszáz szerzőtől gyűjtött cikkek tökéletes egyeztetése, azonos igényességi szinten történő megjelentetése szinte megoldhatatlan feladat. Aránytalanságokat tehát így már néhány lap átnézése után is tapasztalhat az olvasó, ami azonban a kiadvány használhatóságát nem befolyásolja. A sajtóhiba ördöge is fel-felbukkan: pl. az „Áthiopien” címszóban az olvasható (31. l.), hogy Etiópia területe 122 400 négyzetkilométer, vagyis pontosan egytizede a helyes adatnak, mert a tizedespont elcsúszott.

A monumentális lexikont közreadói a könyvvel foglalkozók igen széles körének szánják. Ezek: antikváriusok, kiadók, könyvbarátok, könyvgyűjtők, könyvkereskedők, könyvtárosok, levéltárosok, szerkesztők, szerzők. Az igényes kiadványt Magyarországon is nagy haszonnal lehet forgatni, különösen amíg nem lát napvilágot a hasonló jellegű, magyar könyvlexikon.

BORSA GEDEON

Pfeiffer János—Szigeti Kilián: A veszprémi székesegyház zenéjének története. (Dissertationes Hungaricae ex historia Ecclesiae VI.) München 1985. 1943 1. és 15 melléklet

A posztumusz munka szerzői szerencsésen kiegészítették egymást: Pfeiffer János (1897–1983), a fáradhatatlan kutató, forrásközlő és szervező szövetkezett a zene- és orgonatorténét kiváló művelőjével, Szigeti Kiliánnal (1913–1981), s a Pfeiffer János által nagy alapossággal összegyűjtött, döntően 18–20. századi, jobbára ismeretlen forrásanyag formát és távlatot kapott Szigeti Kilián nagyívű feldolgozásában. Együttműködésük nyomán jelentékeny munkával gazdagodott zene-, egyház- és helytörténeti irodalmunk. Szép kiállítású könyvük legfőbb értéke a székesegyház 18–20. századi zenei életének rendkívül adatgazdag bemutatása. A feltárt levéltári forrásanyag feldolgozása számos új eredményt hozott és remélhetőleg további kutatásokra ösztönöz. Az értékes munka megjelentetéséért köszönet illeti Adriányi Gábort, a sorozat gondos szerkesztőjét és mindenesét, továbbá mindazokat, akik az 1980-ban lezárt kéziratot napvilágra segítették.

A kötet a veszprémi székesegyház csaknem tíz évszázados zenei múltjáról szól. Szigeti Kiliánnak a formába öntéskor komoly nehézséggel, objektív adottsággal kellett szembenéznie. A 18–20. század lebilincselő adatgazdagsága mellett a török kori székesegyházi zenei élet teljes hiányával és a középkor sovány anyagával kellett számolnia. Az utóbbit a káptalani iskolára vonatkozó adatok, az éneklőkanonokok és helyetteseik névsora, a székesegyházi könyvtár 15. századi katalógusának liturgikus könyvei, pontosabban annak egyetlen ismert darabja, a Szigeti által korábban azonosított Meskó püspök-féle 14. századi Pontificale (OSzK Cod. Lat. 317), továbbá a pályáját Veszprémben kezdő Lukács egri nagyprépost adományából származó és csaknem teljesen megsemmisült 1489. évi Missale és az 1469. évi orgonaépítésről tájékoztató oklevél alkotta. Ilyen körülmények között érthető módon Szigeti Kiliánnak az volt a célja, hogy szélesítse ezt a gyér középkori forrásanyagot, a Meskó-féle egyetlen veszprémi liturgikus kódex mellé újabbakat is bevonjon vizsgálódása körébe. Szigeti két munkával az általa veszprémi eredetűnek tekintett Pray-kódexszel és egy Missaléval (OSzK Cod. Lat. 94) gyarapította forrásanyagát, s a Pray-kódexet állította a veszprémi székesegyház középkori zenei életének középpontjába. Ily módon a kötet kardinális kérdésévé vált a Pray-kódex veszprémi eredete, hiszen különben a Pray-kódex alapján készült, oktatásra, hangjegyzésre és éneklésre vonatkozó részeknek nincsen helyük Veszprém zenei múltjában.

A kérdés megvizsgálása a jelen folyóiratba tartozik. Annál is inkább, mert Szigeti Kilián a kötetben (21. lap 46. jegyzet) olyan tanulmányára hivatkozik, amelynek várható megjelenési helyét a *Magyar Könyvszemle* 1981. évfolyamában és a *Slovenská Archivistika* folyóiratban jelölte meg. A *Pray-kódex újabb vizsgálata* című dolgozata azonban mind ez ideig sem a magyar, sem a szlovák folyóiratban nem jelent meg. Lehetséges, hogy a sajnálatosan hirtelen jött halál Szigeti Kiliánt megakadályozta kézírata végleges formába öntésében, leadásában, s az a hagyatékában maradt. De az is elképzelhető, hogy tanulmánya lappang valahol. Bár sem a kéziratot, sem sorsát nem ismerem, tartalmáról ugyanez nem mondható el; lényegi mondanivalója ott található a kötetben.

Mezey László felfogásával szemben Szigeti Ernyey József és Peter Ratkoš nézetét követve és továbbfejlesztve a veszprémi káptalani iskola tankönyvének, illetve jegyzetének tartja a Pray-kódexet. Veszprémi eredete mellett három szinten érvel: Veszprém város Gutheil Jenő által megraj-

zolt topográfiájával, a halálozási bejegyzések részbeni megfejtésével és liturgikus sajátosságokkal véli állítását alátámasztani. Nézzük sorba ezeket az érveket.

1. Való igaz, hogy a középkori Veszprémben volt Keresztelő Szent Jánosról, illetve Szent Margitról elnevezett plébániatemplom, és az előbbihez Szűz Mária tiszteletére emelt kápolna is csatlakozott. Nem tekintve 12. századi létezésük igazolásának nehézségeit, annak semmi nyoma, hogy a Keresztelő Szent János-egyháznak kettős patrocíniuma, János és Szűz Mária védőszentje lett volna, és Szent Kereszt-oltár állott volna benne. Az viszont tény, hogy a székesegyházban volt ilyen oltár. Semmivel sem igazolható, hogy a káptalant és a híveket érintő szertartások nem a székesegyházban, hanem a Keresztelő Szent János-templomban zajlottak le. Ez a templom, miként Gutheil nézetével szemben korábban kimutattam (Századok 113/1979, 551), nem a várbán, vagyis a székesegyház közelében, hanem a városban, annak káptalani területén, a templom védőszentjéről elnevezett Szentiván városrészben állt. Az is biztos, hogy ennek a plébániatemplomnak nem volt olyan kapcsolata a főesperessel, mint Szigeti külföldi analógiák alapján gondolta. A várbán a székesegyházon kívül a Mindszentekről elnevezett és a katedrálisnál jóval kisebb egyház létezett, melynek prépostja a székesegyházi főesperessel volt azonos.

2. A halálozási és egyéb bejegyzésekben szereplő ismeretlen személyek azonosítása önkényes; Szigeti az azonos személynevek viselőit tértől és időtől függetlenül egyetlen személynek tekintette. Közülük senki sem köthető a veszprémi székesegyházhoz. Nezda 12. század végi veszprémi őrkanonokságának sincs semmi alapja. A 12. század végén a veszprémi őrkanonokok nevét 1181-ből és 1192-ből ismerjük, s egyiküket sem hívták így, miként a kövekezők, az 1207-ben, illetve 1214-ben említett veszprémi custos sem ezt a nevet viselte (Wenzel I. 76, Fejér II. 279, Wenzel VI. 320, Hazai Okmánytár V. 6.). A vélt őrkanonokkal kapcsolatba hozott Somogy megyei Nezda település sem volt a káptalan birtoka.

3. Szent Gellért július 26-i ünnepének szereplése a Pray-kódexben azon az alapon nem tekinthető veszprémi liturgikus sajátosságnak, hogy Gellért Bakonybélben is tartózkodott, a veszprémi egyházmegyében halt vértanúhalált, és ugyanitt templomot építettek tiszteletére, továbbá a veszprémi egyházmegyében fekvő Székesfehérvárott készült a Codex Albensis Szent Gellért antifoniája.

Végeredményben Szigeti Kilián érveivel és módszerével nem igazolható a Pray-kódex veszprémi eredete, következésképpen a vele való rokonság okán ide kapcsolt Missaléé sem. Bármennyire is sajnáljuk, a Pray-kódex és a tartalmára épülő fejtegetések nem tartoznak Veszprém középkori történetébe.

SOLYMOSI LÁSZLÓ

Memoria. Der geschichtliche Zeugniswert des liturgischen Gedenkens im Mittelalter. Hrsg. v. Karl SCHMID-Joachim WOLLASCH. München, 1984. 786 p., 30 t. (Münstersche Mittelalter-Schriften, Bd. 48.)

Münsterben még 1980 májusában tartották meg a jelen tanulmánykötet alapját képező konferenciát *Memoria. A liturgikus megemlékezés történeti forrásértéke a középkorban* címmel. A már hagyományosnak tekinthető münsteri konferencián ezúttal is a téma valóban legjobb európai kutatói gyűltek egybe és összegyűjtött, kibővített dolgozataik az egyházi megemlékezés kérdéskörének alapvető kézikönyvvé váltak a megjelenése óta eltelt idő alatt. A kötet nemcsak szerzői, hanem terjedelme miatt is figyelemre méltó, annak ellenére, hogy számos tanulmány már korábban megjelent (így A. Angenendt: *Missae specialis. Zugleich ein Beitrag zur Entstehung der Privatmesse*, M. Borgolte: *Freigelassene im Dienst der Memoria. Kulturtradition und Kultwandel zwischen Antike und Mittelalter* — Frühmittelalterliche Studien 17, 1983; H. Wischermann: *Grabmal, Grabdenkmal und Memoria im Mittelalter* — Berichte u. Forschungen z. Kunstgeschichte 5.).

A kötet bevezetője joggal tekinti a szerzők megközelítési módját interdiszciplinárisnak, a tanulmányok átfogják az anyagi és szellemi kultúra kapcsolódó területeit az íráskultúrától, a jog- és liturgiátörténeten át az építészet, festészet és emlékműszobrászat emléktáráig. Ez érthető is, hiszen egy, az egész társadalmat átfogó társadalmi jelenséget kutatnak, a liturgiához kapcsolódó megemlékezés, amely az egyház szintjén az Istenhitben összefogta az élőket és holtakat, mint a fogadalmi mise titulusa is mutatja: „pro salute vivorum et mortuorum”. A megemlékezésben való részesedés az egyén társadalmi helyzetét szempontjából sem volt közömbös, kizárása — excommunicálása — megfoszthatta attól, hogy az idők végezetéig — a feltámadásig — az adott egyházi közösség tagja maradhasson. Miként egy Karo-

ling-kori zsinat megfogalmazta: a püspökök, klerikusok a kiközösítettek részére „nec post mortem in memoria eius nec scriptum nec oblationes pro illo offerre in ecclesia catholica non debent nec suas elemosinas recipere” (idézi Wollasch tanulmányában, 215. p.). A megemlékezésnek tehát két pillére volt: az írásbeliség és a bemutatott áldozat.

Eckhard Freise a megemlékezés kalendáriumi és annalsztikus formáit tekinti át – figyelemmel arra, hogy a liturgikus és történeti megemlékezés feljegyzései mennyire elválaszthatatlanok egymástól. Az elhunytak, illetve az egyház jótévői neveinek lejegyzésére a *computus temporum* különféle formái kínálták magukat (húsvét-táblákhoz, éves naptárakhoz, *martyrologiumok*hoz kapcsolódva stb.). A *circults anni liturgikus* célból lejegyzett névsoraihoz sokszor történeti jellegű feljegyzések is csatlakoztak, mindaz, amit a feladattal megbízott *armarius* érdemesnek talált a feledéstől való megmentésre. A *computus* és *memoria* kapcsolatára Gervasius Cantuariensis szemléletesen utal: „autem annos Incarnationis Domini annorumque mensis computat et kalendas, actus etiam regum et principum quae in ipsis eveniunt breviter edocet, eventus autem portenta vel miracula commemorat”, id. 477. p. (Utalhatunk ezzel kapcsolatban hazai kódexeink hasonló tartalmú műfaji változatosságára, nem utolsósorban a Pray-kódex igen gazdag *computus* és *annales* anyagára.) Érdekes adatokat találunk a feljegyzések lejegyzésének technikájára, pl.: „In libro iugiter scedula dependeat, in qua cum plumbo notentur obitus illustrium virorum”, id. 506. p. Imponálóan adatgazdag tanulmányában közben bemutatja és értékeli a 11. századi regensburgi annalsztikát, Otloh st. emmerami szerzetes írói és kódexmásolói működését, néhány *officia capituli* kéziratot, az ellwangeri *Lectionarium*ot, a salzburgi „*Liber memorialist*”, a fuldai és lorschei *necrologiumok* és *annales* viszonyát, Willibrord kalendáriumát, a személyes jellegű megemlékező bejegyzéseket (Heinricus Autisiodorensis) stb.

A megemlékezést biztosító – *pro remedio/com-memorazione animae* – adományokat vizsgálja Michael Borgolte a st. galleni okleveles anyagban, pontosabban a St. Gallenben fennmaradt oklevelekben. A tradíciós könyvekkel azonos tartalmú okleveleket, a *benefactores* adományait és végső soron emlékét megőrzendő tartották meg, amit a szerzetesek évről évre – *debita retributió*ként – megemlékezésükkel háláltak meg. Az apátság birodalmi állása, szent ereklyéinek tekintélye és befolyása a fennhatósága alá tartozó saját egyházakban és kápolnáknak is megfelelő garancia volt az adakozók kéréseinek a jövőbeli teljesítésére. A

legérdekesebb feladat elvégzése szazonban még a jövő kutatóira vár: a st. galleni *fraternitás* könyveinek (*Verbrüderungsbuch*) és az okleveles anyagban előforduló nevek egybevetése, ami mennyiségileg is jelentős adattal világítaná meg a középkori liturgikus megemlékezés gyakorlatát.

Joachim Wollasch a *fraternitások*at, mint a középkori életforma lényeges elemét vizsgálja. A 8. századtól követi nyomon működésüket 12. századi virágzásukig. Ekkorra már egész Európát behálózták, maguk közé vonva egyházi, világi tagokat, egyházi szervezeteket. Cluny szerepe kiemelkedő e téren, II. Henrik császár is csatlakozott a cluny-i *fraternitáshoz*. A Henrik által kezdeményezett dortmundi szövetség (*Totenbuch*) 1005-ben halál esetére rögzítette a résztvevők számára a liturgikus megemlékezést, valamint abból az alkalomból a szegények megsegélyezését. Míg a Cluny által létesített *fraternitások*ban egyházipolitikai célokat is felfedezhetünk, addig Henriknél az említett példánál a szász ellenzék megnyerésére tett kísérletet is valószínűsíteni lehet.

Herbert Edward John Cowdrey a *fraternitások* jogi problémáit veszi számba. Vizsgálja a szerződések érvényesülését a monastorok közötti viszályokban, a szerzetesek vendégjogával, az anyagi jellegű problémák esetén nyújtott segítséggel, az apátok jogaival, a vizitációk, közös tanácskozások gyakorlatával kapcsolatban. Johann Authenrieth a Bodensee környéki kolostrok *fraternitásai* megmaradt könyveinek nyújtja paleográfiai-kodikológiai elemzését.

Jean-Loup Lemaître a *liber capituli* műfaját elemzi franciaországi példák alapján. Tartalma rendszerint *martyrologium*, *regula*, *lectionarium* (perikópák), *necrologium*. Táblázatokkal szemlélteti a *martyrologiumok* és *necrologiumok* *computus* és történeti jellegű összetevőinek arányát, a használt *martyrologiumok* fajtáit, a szerzetesi és kanonoki könyvtárakban a *liber capituli* és a *martyrologium-necrologium* összekapcsolódásának gyakoriságát (legmagasabb a világi kanonokoknál). Jean Vezin a műfaj datálási és lokalizálási nehézségeivel foglalkozik. Dietrich Poock a cluny-i *necrologium-irodalom* terminusai elemzésével vázolja fel a hagyományozás fejlődését.

A liturgikus megemlékezésről levont műfaj-történeti tanulságokat két tanulmány (Gerd Althoff: *Beobachtungen zum liudolfingisch-ottonischen Gedenkwesen* és K. Schmid: *Die Sorge der Salier um ihre Memoria*) az Ottók és Száliak dinasztikus hagyományörzése gyakorlatával szembeníti. Kibontakozik az uralkodói adományok célzatossága, az uralkodóért és a birodalomért mondott imádsá-

gok, könyörgések biztosításának igénye. Különösen érdekes az Ottók dinasztikus hagyománya, amely nemcsak a genealógiai érdekű bejegyzéseket tartotta számon, hanem a birodalmukat megalapozó magyarok elleni két nagy győzelmük emlékét is megörökítette necrologiumaikban (933 Merseburg, 955 Augsburg). Ezzel kapcsolatban Widukind maga is megjegyezte, hogy Henrik a korábban a magyaroknak fizetett adót Isten tiszteletére és a szegények megsegélyezésére fordította. Ezzel az évenkénti megemlékezéssel a győzelmek a dinasztikus történeti tudat, legitimitás biztosítékaivá váltak.

Az említetteken kívül F. Ohly, B. Tellenbach szélesebb horizontú tanulmányai, B. Kötting (*Die*

Tradition der Grabkirche), A. Angenendt (*Theologie und Liturgie der mittelalterlichen Totenmemoria*), St. Sonderegger (*Personennamen des Mittelalters. Von Sinn ihrer Erforschung*), R. Kroos (*Grabbräuche-Grabbilder*), W. Sauerländer—J. Wollasch (*Stiftergedenken und Stifterfiguren in Naumburg*), O. G. Oexle (*Memoria und Memorialbild*) és K. Schmid (*Andacht und Stift. Zur Grabmalplanung Kaiser Maximilians I.*) munkái teszik teljesebbé a kötet tematikáját, igazolva a liturgia, jogbiztosítás, történeti emlékezet és tudat, egyházi és politikai legitimitásigény szoros összefonódását.

VESZPRÉMY LÁSZLÓ

IRODALOMTÖRTÉNETI KÖZLEMÉNYEK

**A Magyar Tudományos Akadémia
Irodalomtudományi Intézetének folyóirata**

Felelős szerkesztő: Komlós Tibor

Magyar irodalomtörténeti, új szempontokat érvényesítő elvi, történeti, esztétikai elemző dolgozatokat közöl, kiadatlan dokumentumokat publikál. Figyelemmel kíséri a magyar irodalomtörténettel foglalkozó kiadványokat, beleértve a külföldön megjelenteket is. Számot ad az Intézetben folyó kutatásokról.

Alapítva: 1891

Magyar nyelven, angol, francia és orosz összefoglalókkal

Megjelenik évente 1 kötet, 6 füzeten

Évi előfizetési díja: 150,- Ft

Előfizethető a Hírlapelőfizetési és Lapellátási Irodánál (HELIR)

Budapest, József nádor tér 1. 1900

Pénzforgalmi jelzőszám: 215-96162

AKADÉMIAI KIADÓ, BUDAPEST

A kiadásért felelős az Akadémiai Kiadó és Nyomda főigazgatója

Műszaki szerkesztő: Sándor István

A kézirat a nyomdába érkezett: 1986 december 8. Terjedelem: 7,70 (A/5 ív)
87.16212 Akadémiai Kiadó és Nyomda, Budapest. — Felelős vezető: Hazai György

TARTALOM

<i>Bakó Dorottya</i> : Káldy György élete és művei	73
<i>Sipos Gábor</i> : Misztótfalusi Kis Miklós betűhagyatéka a kolozsvári református nyomdáknban	88
<i>Heverdle László</i> : A Martinovics páholy és a Világ	102

K Ö Z L E M É N Y E K

<i>Gömöri György</i> : Ismeretlen Szenci Molnár nyomtatvány 1617-ből („Az utolsó ítéletről”)	119
<i>Indali György</i> : A kassai akadémiai nyomdájának könyvkereskedelmi jegyzékei ..	122
<i>Gyárfás Ágnes</i> : Bárány Péter magyar Pszichológiájának szószeredete	126
<i>Fehér Katalin</i> : Cserey Farkas pedagógiai művének korabeli visszhangja	137
<i>Klein Róbert</i> : Az Országos Színészeti Tanoda könyvtárának megalakulása	140
<i>Tóth András</i> : Jelzetátszámozás az Egyetemi Könyvtár kéziratára „G” szakában ..	144
<i>Varga Sándor</i> : Kiegészítések a „Petrik 1712—1860” kiadástörténetéhez	146
<i>Lengyel András</i> : Az 1938. évi sajtótörvény tervezete és József Attila	150

FIGYELŐ

<i>(k. gy.)</i> : V. Kovács Sándor (1931—1987)	153
<i>Sz. Koroknay Éva</i> : Művészi könyvkötések régen és ma	153

S Z E M L E

Lexikon des gesamten Buchwesens. 2., völlig neu bearbeitete und erweiterte Auflage. Stuttgart, 1985. (<i>Borsa Gedeon</i>)	155
Pfeiffer János—Szigeti Kilián: A veszprémi székesegyház zenéjének története. München, 1985. (<i>Solymosi László</i>)	156
Memoria. Der geschichtliche Zeugniswert des liturgischen Gedenkens im Mittelalter. München, 1984. (<i>Veszprémy László</i>)	157

SOMMAIRE

<i>Bakó, Dorottya</i> : La vie et les oeuvres de György Káldi	73
<i>Sipos, Gábor</i> : L'héritage de caractères de Miklós Misztótfalusi Kis dans les imprimeries calvinistes de Kolozsvár	88
<i>Heverdle, László</i> : La loge Martinovics et la revue Világ (Monde)	102

CONTRIBUTIONS HISTORIQUES

<i>Gömöri, György</i> : Une traduction de poème inconnue de 'Szenci Molnár de 1617 («Sur le Jugement dernier»)	119
<i>Indali, György</i> : Les listes du commerce des livres de l'imprimerie de l'académie de Kassa	122
<i>Gyárfas, Ágnes</i> : Le vocabulaire de la Psychologie hongroise de Péter Bárány	126
<i>Fehér, Katalin</i> : Sur l'édition et sur l'écho de l'ouvrage pédagogique de Farkas Cserei (1806)	137
<i>Klein, Róbert</i> : La formation de la bibliothèque de l'École Nationale de Théâtre (Országos Színészeti Tanoda)	140
<i>Tóth, András</i> : Des changements de numérotation dans la section «G» de la collection des manuscrits de la Bibliothèque de l'Université	144
<i>Varga, Sándor</i> : Suppléments à l'histoire de l'édition de la bibliographie «Petrik 1712—1860»	146
<i>Lengyel, András</i> : Le projet de la loi sur la presse de 1938 et Attila József ...	150

CHRONIQUE

<i>(k., gy.)</i> : Sándor V. Kovács (1931—1987)	153
<i>Koroknay, Éva, Sz.</i> : Une exposition der livres	153

REVUE

<i>Lexikon des gesamten Buchwesens. 2., völlig neu bearbeitete und erweiterte Auflage. Stuttgart, 1985. (Borsa, Gedeon)</i>	155
<i>Pfeiffer, János—Szigeti, Kilián</i> : A veszprémi székesegyház zenéjének története. (L'histoire de la musique de la cathédrale de Veszprém.) München, 1985. (<i>Solymosi, László</i>)	156
<i>Memoria. Der geschichtliche Zeugniswert des literarischen Gedenkens im Mittelalter. München, 1984. (Veszprémy, László)</i>	157